

**Образложение за задржувањето на стапката на противцикличниот
заштитен слој на капиталот за изложеностите на банките во
Република Северна Македонија на 1,5%
(„Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 73/2024)**

Врз основа на редовната квартална оцена на системските ризици, којашто ги вклучува податоците за последниот квартал од 2023 година, вклучително и најновите показатели, се предлага Советот на Народната банка да донесе одлука за задржување **на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите на банките во Република Северна Македонија во висина од 1,5%, применлива и во вториот квартал од 2025 година.** Стапките на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите на банките кон клиенти од други земји ќе се применуваат во согласност со висината на стапката којашто е утврдена од надлежниот орган на другата земја.

Во согласност со претходните одлуки на Советот на Народната банка, висината на овој заштитен слој е:

- 0% до 31 јули 2023 година
- 0,5% од 1 август 2023 година до крајот на 2023 година
- 0,75%, од 1 јануари 2024 година до 30 јуни 2024 година
- 1%, од 1 јули до 31 октомври 2024 година
- 1,25% во ноември и декември 2024 година
- 1,5% во првиот квартал од 2025 година
- *1,5% предлог за вториот квартал од 2025 година.*

Одлуката за задржување на истата висина на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите на банките во Република Северна Македонија се заснова врз оцените за постепено стабилизирање на нагорните циклични системски ризици, кога сè уште има неизвесности од окружувањето и банкарскиот систем е стабилен.

Оцената на цикличниот системски ризик за утврдувањето на висината на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Северна Македонија вклучува анализа на основниот и на дополнителните показатели за системски ризик. Заклучно со четвртиот квартал од 2023 година, основниот показател е под неговиот долгорочен тренд со отстапување од -3,3 п.п. Во однос на дополнителните податоци за системскиот ризик, особено значајни се оние коишто се однесуваат на макроекономските движења и на пазарот на недвижности и коишто можат индиректно да го поттикнат остварувањето на кредитниот ризик. Годишната стапка на инфлација и натаму забавува, а остварувањата заклучно со февруари 2024 година засега се подобри од очекувањата и постепено се доближуваат до историскиот просек. Сигналите од анкетите за инфлациските очекувања исто така се поволни, односно во февруари веќе преовладуваат очекувања за намалување на цените во следниот период. Кредитните услови кај кредитирањето на претпријатијата и домаќинствата и натаму се заоструваат, но заострувањето е значително послабо, а веќе од 2024 година се очекува нето-олеснување при очекуван раст на нето-побарувачката за кредити (Анкета за кредитната активност, К4 2023). Во согласност со овие резултати се и движењата на кредитниот раст. Имено, стапката на раст на кредитирањето забавува во 2023 година, што главно се должи на понискиот раст

на кредитите на претпријатијата. Најновите податоци покажуваат одредена нагорна патека во првите два месеца од 2024 година којашто главно произлегува од сезонски карактер и идиосинкратички фактори. Растот на цените на становите и натаму се стабилизира и притоа е забележана едноцифрена стапка на раст по осум тримесечја со двоцифрен раст (7,0% во К4 2023, 11,0% во К3 2023 и 13,0% во К2 2023). Кај станбените кредити се забележа минимално забавување на растот, но тој се движи околу нивото од 10% (10,0% во К4 2023, 10,1% во К3 2023, 10,7% во К2 2023). Портфолиото на станбени кредити е со највисок квалитет и засега нема знаци за остварување на кредитниот ризик, но неизвесните макроекономски услови ги нагласуваат ризиците за следниот период и упатуваат на потребата од поголема внимателност од страна на банките и претпазливост во спроведувањето на макропрудентните мерки заради натамошно јакнење на отпорноста на банките.

Банкарскиот систем е сигурен и стабилен во услови на ниско системско остварување на кредитниот ризик, зголемена профитабилност и солвентност, како и одржување соодветно ниво на ликвидност, што е потврдено и со наодите од редовните стрес-тестови за, главно, висока отпорност на домашните банки на можни шокови. Во четвртиот квартал од 2023 година, стапката на адекватност на капиталот изнесува 18,1%, а кредитното портфолио е со добар квалитет, при што стапката на нефункционалните кредити е на ниско и стабилно ниво од малку под 3%. Профитабилноста на банкарскиот систем значително се подобри, при значителен раст на добивката, којашто во услови на раст на каматните стапки и каматносноста актива, се должи главно на зголемените нето каматни приходи. Забрзаниот раст на добивката имаше позитивно влијание врз основните показатели за профитабилноста и оперативната ефикасност на банкарскиот систем, коишто се значително подобри од нивниот долгорочен просек.

Народната банка ќе продолжи со внимателно следење на системските ризици и ќе ја преоценува висината на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот на редовна квартална основа. Притоа, во случај на значително остварување на ризиците во билансите на банките, имајќи ја предвид природата на противцикличниот заштитен слој на капиталот и насоките на релевантните европски институции, Народната банка може да ја оцени и потребата од негово делумно или целосно ослободување, како поддршка на работењето на банките при евентуални неповолни сценарија.